

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи
з дисципліни

ФІНАНСИ

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму
підготовки 6.030504 – Економіка підприємства і 6.030509 – Облік і аудит
і слухачів другої вищої освіти
спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства
(за видами економічної діяльності) і 7.03050901 – Облік і аудит)*

Харків
ХНУМГ
2015

Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Фінанси» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства і 6.030509 – Облік і аудит і слухачів другої вищої освіти спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) і 7.03050901 – Облік і аудит) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва; уклад.: Г. І. Базецька. – Харків : ХНУМГ, 2015. – 35 с.

Укладач: Г. І. Базецька

Рецензент: д.е.н., проф. А. Є. Ачкасов

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства, протокол №1 від 27.08.2013 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ТИПОВА ПРОГРАМА КУРСУ	6
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1.1	9
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1.2	18
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1.3	30
ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА.....	32
ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА.....	33

ВСТУП

Теоретичний курс «Фінанси» — одна із спеціальних базових дисциплін підготовки бакалаврів з економіки.

В умовах ринкових відносин фінанси використовуються державою як ефективний регулятор усіх сфер економічного життя суспільства. Практично всі економічні інструменти господарювання (ціноутворення, оплата праці, комерційні розрахунки, інвестиційна діяльність, кредитування, бухгалтерський облік тощо) пов'язані з фінансами. Тому курс «Фінанси» має міжгалузевий характер. Він вивчається студентами після ознайомлення із загальнотеоретичними економічними дисциплінами, такими як «Основи економічної теорії», «Історія економічних учень», «Економічна історія», «Економіка підприємства» та ін., що дає змогу закріпити вже набуті знання і поглибити професійну підготовку фахівців економічного профілю.

Засвоєння теоретичних засад фінансових відносин створює ту основу, на якій базується вивчення прикладних фінансових дисциплін, які розкривають конкретні питання організації фінансів у різних ланках фінансової системи.

Мета курсу — вивчення сукупності фінансових відносин, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро- і мікрорівнях.

Знання цих питань необхідні майбутньому спеціалісту, щоб об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві, розуміти сутність і тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів і фінансів господарських одиниць, уміти розробляти й вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави.

Вивчення теоретичних основ фінансових відносин дає змогу досить швидко опанувати зміни, які відбуваються у фінансовій практиці.

Завдання курсу — дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення і розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи; показати можливі напрями впливу фінансів на суспільний прогрес і роль фінансів в економічній перебудові суспільства на шляху розвитку ринкових відносин; визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дійових важелів економічної політики держави.

Програма курсу передбачає послідовне вивчення теоретичних основ функціонування фінансів в умовах ринку, принципів і конкретних форм організації фінансових відносин у різних сферах життєдіяльності суспільства, теоретичне обґрунтування практики функціонування фінансового механізму у процесі формування та використання централізованих і децентралізованих фондів фінансових ресурсів суспільного призначення.

Курс починається із загальної характеристики науки про фінанси, сутності та економічної природи фінансових відносин, їх місця і ролі в суспільних процесах. Цим питанням присвячені теми «Сутність фінансів, їх функції та роль», «Фінансова політика і фінансовий механізм».

Основою функціонування фінансової системи є фінанси господарських суб'єктів. У даній темі розглядаються теоретичні засади організації фінансових відносин на підприємствах державної і недержавної форм власності, сутність і специфіка фінансів некомерційних установ і організацій.

Механізм формування і використання централізованих фінансових ресурсів держави розкривається у темах: «Державні фінанси», «Державні цільові фонди», «Податки і податкова система», «Бюджет і бюджетна система», «Доходи й видатки державного бюджету», «Місцеві фінанси».

Програма курсу передбачає також вивчення питань страхової діяльності, функціонування фінансового ринку та міжнародних фінансів.

ТИПОВА ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1 Предмет фінансової науки. Фінансові категорії

Історичні передумови виникнення фінансової науки та її роль у суспільстві.

Економічні відносини: формування, особливості розвитку в суспільстві. Фінансові відносини. Ознаки фінансів, питання їх виникнення та стадії розвитку.

Характерні риси фінансових відносин: 1) фінансові відносини; 2) фінансові відносини — це грошові відносини, носієм яких є гроші; 3) кінцева мета фінансових відносин.

Сутність фінансової науки. Предмет фінансової науки. Особливість фінансової науки. Об'єкт та суб'єкти фінансової науки. Структура фінансової науки.

Тема 2 Генезис і еволюція фінансів

Фінанси як економічна категорія. Розподіл валового внутрішнього продукту. Рух грошових коштів в процесі здійснення фінансових відносин. Дія фінансів як розподільної категорії. особливості й переваги у розподільних процесах фінансів.

Історичний характер фінансів. Походження терміну фінанси. Виробничі сили та виробничі відносини. Трансформація виробничих відносин в фінансові. Еволюція терміну «фінанси». Виникнення фінансів. Необхідність фінансів.

Тема 3 Фінансове право і фінансова політика

Норми фінансового права. Фінансова діяльність держави. Фінансове право. Предмет та важливі ознаки предмета фінансового права. Метод фінансово-правового регулювання.

Зміст і значення фінансової політики. Принципи фінансової політики. Ланки фінансової політики. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Фінансовий механізм, його склад і структура. Фінансове планування і прогнозування. Керування фінансами і фінансове право. Органи керування фінансами. Сутність фінансового контролю. Види, форми і методи фінансового контролю.

Тема 4 Податки. Податкова система

Економічна сутність і функції податків. Основні елементи податків. Класифікація податків. Податкова система держави і принципи її побудови. Сутність, функції та особливості стягнення прямих податків. Податок на прибуток. Податок на доходи громадян. Плата за землю. Податок з власників транспортних засобів. Податок на промисел. Податок на нерухомість. Сутність, функції та особливості стягнення непрямих податків. ПДВ. Акцизний збір. Мито. Сутність, функції та особливості стягнення платежів за ресурси й інших обов'язкових платежів. Місцеві податки і збори: особливості встановлення адміністративно-територіальними одиницями.

Тема 5 Бюджет. Бюджетна система

Державний бюджет як економічна категорія. Соціально-економічна сутність державного бюджету. Бюджетний пристрій і бюджетна система. Бюджетний пристрій в унітарних та федеративних державах. Правові основи бюджетної системи України. Складові елементи бюджетної системи України. Принципи бюджетного пристрою. Розподіл доходів та витрат між бюджетами в Україні. Види взаємовідносин між бюджетами різних рівнів. Бюджетний процес. Бюджетне планування. Бюджетний дефіцит і шляхи його скорочення.

Тема 6 Страхування. Страховий ринок

Економічна сутність страхування, його функції. Страховий фонд, форми і методи його утворення і використання. Класифікація страхування. Види державного обов'язкового страхування. Організація страхової справи. Страховий ринок, його сутність і значення. Страхова послуга та особливості її реалізації. Державне регулювання страхової діяльності. Правові основи здійснення страхової справи в Україні. Здійснення контролю за діяльністю страхових органів.

Тема 7 Фінансовий ринок

Зміст фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Ринок грошей: структура і суть; об'єкти та суб'єкти; характеристика облікового ринку та його особливості; характеристика міжбанківського ринку; операції на міжбанківському ринку. Ринок цінних паперів: місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку; цінні папери, їх види та характеристика; функції і роль цінних паперів в економіці. Ринок капіталів: структура ринку капіталів; суть і функції кредиту; особливості функціонування банків як основних учасників ринку капіталів. Валютний ринок: поняття і структура; валютні операції; валютне регулювання та курсова політика НБУ. Грошово-кредитна система. Умови створення і перспективи розвитку фінансового ринку.

Тема 8 Фінанси суб'єктів господарювання

Економічна сутність і функції фінансів підприємств. Грошові фонди підприємств. Основи організації фінансів підприємств. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи. Фінансові ресурси підприємств і джерела їх формування. Прибуток підприємства та його використання. Зміст та завдання управління фінансами підприємств.

Тема 9 Міжнародні фінанси

Сутність міжнародних фінансів. Міжнародна валютно-фінансова система. Міжнародні розрахунки. Фінанси міжнародних організацій і фінансові міжнародні інститути. Валютне регулювання. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Міжнародне фінансування промислово-торгових фірм. Основи міжнародної банківської справи.

Діяльність ЄС: структура і розвиток; зовнішньоторгове регулювання; зовнішня торгівля країн ЄС. Фінансові ресурси ООН. Джерела формування доходів на пріоритетні напрямки витрат ООН. Особливості діяльності НАТО. Особливості діяльності інших міжнародних організацій.

Принципи МВФ та його кредитна діяльність. Особливості діяльності інших фінансових інститутів. Діяльність міжнародного банку реконструкції та розвитку. Особливості діяльності Лондонського та Паризького клубів. Генеральна згода з тарифів та торгівлі – Всесвітня організація торгівлі. Світові та регіональні фінансові інститути.

Тема 10 Фінансовий менеджмент

Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту. Принципи ефективного управління фінансовою діяльністю. Основні завдання фінансового менеджменту, що спрямовані на реалізацію його головної цілі. Фінансовий менеджмент як система управління. Фінансовий менеджмент як орган управління. Функції та механізм фінансового менеджменту.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1.1

Тема 1 Предмет фінансової науки. Фінансові категорії

Історичні передумови виникнення фінансової науки та її роль у суспільстві.

Економічні відносини: формування, особливості розвитку в суспільстві. Фінансові відносини. Ознаки фінансів, питання їх виникнення та стадії розвитку.

Характерні риси фінансових відносин: 1) фінансові відносини; 2) фінансові відносини — це грошові відносини, носієм яких є гроші; 3) кінцева мета фінансових відносин.

Сутність фінансової науки. Предмет фінансової науки. Особливість фінансової науки. Об'єкт та суб'єкти фінансової науки. Структура фінансової науки.

Контрольні питання:

1. Предмет науки про фінанси. Суб'єкти, об'єкти фінансових відносин.
2. Зародження фінансової науки та теорії державних фінансів англійської класичної політекономії.
3. Концепція державних фінансів Дж. М. Кейнса.
4. Фінансова наука в умовах демократизації суспільства. Теорії “суспільного товару”, “суспільних благ” і “суспільного вибору”.
5. Неокласичні та неоконсервативні теорії державних фінансів.
6. Розвиток синтетичних шкіл фінансової науки. Сучасний неокейнсіанський синтез.
7. Розвиток фінансової науки в Росії та Україні.

Тема 2 Генезис і еволюція фінансів

Фінанси як економічна категорія. Розподіл валового внутрішнього продукту. Рух грошових коштів в процесі здійснення фінансових відносин. Дія фінансів як розподільної категорії. особливості й переваги у розподільних процесах фінансів.

Історичний характер фінансів. Походження терміну фінанси. Виробничі сили та виробничі відносини. Трансформація виробничих відносин в фінансові. Еволюція терміну «фінанси». Виникнення фінансів. Необхідність фінансів.

Контрольні питання:

1. Необхідність і сутність фінансів, їх характерні ознаки як економічної категорії.
2. Фінанси як економічна категорія розподілу. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями, які беруть участь у вартісному розподілі (ціною заробітною платою, кредитом).
3. Фінанси як вартісна категорія, її ознаки і зв'язок з грошима. Обмеженість фінансових ресурсів за обсягом і у часі.
4. Функції фінансів, їх зміст і взаємозв'язок.
5. Передумови і причини виникнення та розвитку фінансів.

6. Роль фінансів у суспільстві.
7. Моделі фінансів у суспільстві.
8. Генезис категорії фінансів.
9. Сутність і складові доходів і витрат держав Стародавнього світу, феодальної держави.
10. Поняття фінансової системи та її склад за внутрішньою структурою.
11. Фінансова система за організаційною будовою.

Тема 3 Фінансове право і фінансова політика

Норми фінансового права. Фінансова діяльність держави. Фінансове право. Предмет та важливі ознаки предмета фінансового права. Метод фінансово-правового регулювання.

Зміст і значення фінансової політики. Принципи фінансової політики. Ланки фінансової політики. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Фінансовий механізм, його склад і структура. Фінансове планування і прогнозування. Керування фінансами і фінансове право. Органи керування фінансами. Сутність фінансового контролю. Види, форми і методи фінансового контролю.

Контрольні питання:

1. Сутність і види фінансової політики.
2. Фінансова політика як складова економічної та соціальної політики держави. Завдання фінансової політики.
3. Фінансова стратегія і фінансова тактика, їх сутність, завдання і взаємозв'язок.
4. Характеристика видів (залежно від розв'язуваних завдань і залежності від характеру регламентації) фінансової політики.
5. Управління фінансами.
6. Фінансовий механізм, його складові елементи. Зв'язок фінансового механізму з фінансовою політикою.
7. Характеристика форм фінансового забезпечення розширеного відтворення.
8. Фінансове планування: сутність, завдання, принципи і методи.
9. Види фінансових планів, їх характеристика.
10. Зміст і призначення фінансового контролю, його види, форми і методи.
11. Фінансове право.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ:

За темами змістового модулю 1.1 необхідно у письмовій формі відповісти (стисло) на контрольні запитання. Відповіді надати викладачу згідно календарного плану вивчення змістового модулю 1.1.

Також необхідно відповісти на тестові завдання.

Тема: Фінанси та фінансова система
ТЕСТИ

Знайдіть правильні відповіді:

1. Фінанси — це:
  - а) усі види доходів держави і підприємств;
  - б) еквівалент коштів;
  - в) економічні відносини, що складаються при утворенні, розподілі і використанні грошових фондів;
  - г) формування і використання засобів державного бюджету.
2. Об'єктами фінансових відносин є:
  - а) прибуток, податки, цінні папери;
  - б) валовий суспільний продукт і національний доход;
  - в) грошові доходи;
  - г) держава, підприємства, громадяни.
3. Суб'єктами фінансових відносин є:
  - а) національний доход і валовий суспільний продукт;
  - б) держава, підприємства, громадяни;
  - в) надходження від державних позик;
  - г) податки, цінні папери, валюта.
4. Термін «finansia» виник:
  - а) у 1 ст. до н.е. у Греції;
  - б) у 9-11 ст. у Франції;
  - в) у 13-15 ст. в Італії;
  - г) у 5-4 ст. до н.е. у Китаї.
5. Виділити ознаки фінансів:
  - а) грошові відносини між суб'єктами;
  - б) рівноправність держави й інших суб'єктів фінансових відносин;
  - в) фінансові відносини носять фондний характер;
  - г) необхідність створення фіскального апарату;
  - д) матеріальною основою існування та функціонування фінансів є не тільки гроші.
6. Спочатку термін «finansia» означав:
  - а) систему грошових відносин між державою і населенням;
  - б) грошовий платіж;
  - в) фонд коштів;
  - г) податкові надходження в бюджет.
7. Посилення ролі фінансів у ринковій економіці виражається так:
  - а) ускладнення взаємозв'язку між суб'єктами господарської діяльності;
  - б) фінанси перестають бути самостійною сферою грошових відносин;
  - в) гроші, виконуючи функцію обігу, стають капіталом;
  - г) зниження ролі фінансів на мікрорівні та збільшення їх значення на макрорівні.
8. Виділити передумови виникнення фінансів:
  - а) глава держави (монарх) став одноосібно розпоряджатися загальнодержавним фондом коштів;

б) відторгнення монарха від управління скарбницею внаслідок революційних перетворень;

в) виникли системи державних доходів і витрат;

г) збори в бюджет здійснювалися у вигляді натуральних податей.

9. Системний характер формування та виконання бюджету означає:

а) визначений склад та сума державних доходів і витрат;

б) визначений склад і структура державних доходів та витрат, а також їх законодавче закріплення;

в) законодавче закріплення порядку надходження податків у бюджет;

г) основні групи видаткової частини бюджету практично не змінювалися протягом тривалого часу.

10. Перший етап розвитку фінансів характеризується нерозвиненістю фінансів. Для нього властиві такі риси:

а) основна маса коштів витрачалася на військові цілі;

б) обмежена кількість фінансових відносин;

в) високий ступінь впливу фінансів на економіку;

г) вузькість фінансової системи;

д) багатоланковість фінансової системи.

11. Суспільне призначення фінансів:

а) формування та використання грошових фондів держави за допомогою особливих форм руху вартості;

б) рух вартості без участі готівки перерахуванням коштів по рахунках кредитних установ;

в) грошові відносини з мобілізації фінансових ресурсів у розпорядження держави;

г) грошові відносини, пов'язані з використанням державних засобів на потреби держави.

12. Функція фінансів "утворення доходів" має також іншу назву:

а) здійснення витрат;

б) розподільна;

в) нагромадження капіталу;

г) системотворча.

13. Розподільна функція фінансів проявляється через:

а) заходи фінансового впливу;

б) управлінські рішення фінансової служби;

в) розподіл та перерозподіл усіх грошових надходжень;

г) концентрацію фінансових ресурсів.

14. Функція утворення доходів виявляється через:

а) своєчасну та повну концентрацію фінансових ресурсів у фондах коштів;

б) розподіл та перерозподіл усіх грошових надходжень;

в) заходи фінансового впливу;

г) стимулювання росту фінансових ресурсів.

15. Із запропонованих факторів укажіть ті, що визначають ефективність фінансового сектора:

- а) відмовлення від пільгового кредитування приватних та державних фірм;
- б) скасування планів розподілу кредитів;
- в) зниження поточного дефіциту бюджету;
- г) встановлення єдиної системи обмінних курсів валют;
- д) збільшення витрат на оборону;
- е) стимулювання інфляції;
- ж) проведення конверсії військового виробництва;
- з) встановлення пільгового кредитування приватних фірм;
- і) послаблення податкового тягара на вітчизняного товаровиробника;
- к) розвиток підприємництва.

ПРАВИЛЬНО (П) / НЕ ПРАВИЛЬНО (Н)

Визначте, правильні (П) чи не правильні (Н) такі ствердження:

1. Фінанси є економічним інструментом розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу.
2. Сутність фінансів виявляється в їх функціях.
3. На сучасному етапі розвитку фінансів відбувається поступове зростання ролі фінансів на макрорівні та зниження значення фінансів на мікрорівні.
4. Однією з ознак фінансів є рівноправність держави й інших суб'єктів фінансових відносин.
5. Спочатку термін «financia» означав податкові надходження в бюджет.
6. Матеріальною основою фінансів є гроші.
7. Фінанси не є історичною категорією.
8. Суспільне призначення фінансів виявляється у формуванні та використанні грошових фондів держави за допомогою особливих форм руху вартості.
9. Фінанси та гроші мають ідентичний зміст.
10. Фінанси та гроші мають ідентичні функції.
11. За хронологією виникнення першою є бюджетна ланка фінансової системи.
12. Нерозвинені форми фінансів мали продуктивний характер.
13. Фінанси є вираженням розподільної сфери економічних відносин.
14. Регулярне надходження коштів у бюджет досягається створенням фіскального апарату.
15. Структура витрат держбюджету практично не мінялася протягом багатьох сторіч.

ТЕСТИ

Знайдіть правильні відповіді:

1. Фінансова система — це єдина система, тому що:
  - а) вона базується на єдиному джерелі ресурсів усіх ланок;
  - б) джерелом централізованих грошових фондів є національний дохід;
  - в) її функція — забезпечення певних темпів розвитку всіх галузей промисловості;
  - г) фінансова система складається тільки з однієї ланки.
2. Найбільш динамічною частиною фінансової політики є:
  - а) стратегія управління фінансами;
  - б) тактика управління фінансами;
  - в) фінансовий механізм;
  - г) функціональна система управління.
3. Основоположником регулюючої фінансової політики є:
  - а) А. Сміт;
  - б) Д. Рікардо;
  - в) Дж. Кейнс;
  - г) Мальтус.
4. Виділити функціональні елементи управління фінансами:
  - а) планування;
  - б) кредитування;
  - в) оперативне управління;
  - г) контроль;
  - д) вибір виду фінансового механізму.
5. Директивний фінансовий механізм включає такі інструменти:
  - а) податки;
  - б) державний кредит;
  - в) форми та види грошових фондів підприємств;
  - г) фінансове планування,
  - д) організація бюджетного устрою,
  - е) порядок використання фінансових ресурсів, що залишаються на підприємстві після сплати податків.
6. Напрямки діяльності, що визначають довгострокову та середньострокову перспективу використання фінансів — це:
  - а) тактика управління фінансами;
  - б) організація фінансових відносин;
  - в) стратегія управління фінансами;
  - г) фінансові інструменти.
7. Невтручання держави в економіку — це основна риса певного типу фінансової політики, а саме:
  - а) класичного;
  - б) регулюючого;
  - в) планово-директивного.

8. Вибрати правильні висловлення:
- а) основою фінансової системи служать фінанси підприємств;
  - б) фінансова система не має єдиного джерела ресурсів усіх ланок;
  - в) фінанси суб'єктів господарської діяльності включають фінансові ресурси державних і колективних суб'єктів;
  - г) фінанси мають дві функції: розподільну та контрольну;
  - д) фінансисти виділяють не одну концепцію відносно "роботи" , що виконується фінансами.
9. Серед переваг класичного типу фінансової політики варто виділити:
- а) стимулювання державних витрат;
  - б) ефективність податків з погляду механізму їх стягнення;
  - в) простоту системи управління фінансами;
  - г) багатоцільове регулювання економіки з боку держави.
10. Серед особливостей фінансового механізму регулюючого типу фінансової політики виділяють:
- а) стимулювання державних витрат, за рахунок яких формується додатковий попит;
  - б) законодавче закріплення прибуткового податку за прогресивними ставками з метою вилучення доходів, що використовуються у вигляді заощаджень;
  - в) обмеження державних витрат;
  - г) вилучення невикористаних відповідно до державного плану фінансових ресурсів підприємств.

ПРАВИЛЬНО (П) / НЕ ПРАВИЛЬНО (Н)

Визначте, правильні (П) чи не правильні (Н) такі ствердження:

- 1. Фінансові ресурси використовуються у фондовій та позафондовій формах.
- 2. Фінансові ресурси є матеріальними носіями фінансових відносин.
- 3. Фінансова система — сукупність фінансових установ країни.
- 4. Призначення фінансових фондів складається в підготовці умов, що забезпечують задоволення суспільних потреб, що постійно змінюються.
- 5. Фінансова система — це єдина система, тому що вона складається тільки з однієї ланки.
- 6. Найбільш динамічною частиною фінансової політики є тактика управління фінансами.
- 7. Невтручання держави в економіку — це основна риса регулюючого типу фінансової політики.
- 8. Класичний тип фінансової політики визначив у 30-60 р. XX ст. стабільне економічне зростання, високий рівень зайнятості та ефективну систему фінансування соціальних нестатків.
- 9. Фінансовий механізм для здійснення фінансових відносин, у яких безпосередньо бере участь держава, називається директивним.
- 10. Взаємозв'язок та взаємозалежність складових частин фінансової системи обумовлені єдиною сутністю фінансів.

11. Методи формування фінансових ресурсів не є елементом фінансового механізму.

12. Ефективність планово-директивного типу фінансової політики визначається необхідністю концентрації фінансових ресурсів у руках держави.

13. Під фінансовою стратегією розуміється комплекс заходів, спрямованих на досягнення перспективних фінансових цілей.

14. Державний бюджет, позабюджетні фонди, державний кредит, фонди страхування, фондовий ринок можна об'єднати в поняття "загальнодержавні фінанси".

15. Джерелом централізованих коштів держави є національний дохід.

Тема: Фінансовий контроль. Фінансове право

ТЕСТИ

Знайдіть правильні відповіді:

1. Фінансовий контроль включає:

- а) контроль за дотриманням фінансово-господарського законодавства;
- б) оцінку економічної ефективності фінансово-господарських операцій;
- в) делегування відповідальності за окремими ділянками фінансової роботи;
- г) оцінку доцільності зроблених витрат;
- д) розробку фінансової стратегії.

2. Виділити класифікаційні ознаки видів контролю:

- а) час проведення;
- б) суб'єкти;
- в) планування;
- г) сфери фінансової діяльності;
- д) методи проведення;
- є) аудиторський та відомчий.

3. Види внутрішньовідомчого контролю:

- а) оперативний;
- б) стратегічний;
- в) аудиторський;
- г) обов'язковий;
- д) відомчий.

4. Державний фінансовий контроль включає:

- а) розробку, затвердження та виконання бюджетів усіх рівнів та позабюджетних фондів;
- б) контроль за фінансовою діяльністю державних підприємств, установ, банків;
- в) вибір системи оплати праці;
- г) контроль недержавної сфери економіки;
- д) встановлення обов'язкового для всіх підприємств, організацій і посадових осіб порядку здійснення фінансової діяльності.

5. Попереджати можливі зловживання при одержанні та витрачанні коштів покликаний певний вид контролю. Це:

- а) президентський;
- б) поточний;
- в) валютний;
- г) податковий;
- д) оперативний.

6. Фінансовий контроль за діяльністю підприємств включає контроль з боку:

- а) держави;
- б) посередницьких фірм;
- в) трастових компаній;
- г) кредитних установ;
- д) акціонерів;
- є) економічних служб підприємства.

7. Органи виконавчої влади України, що здійснюють фінансовий контроль:

- а) Адміністрація Президента України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Національний Банк України;
- г) аудиторські фірми;
- д) Контрольно-ревізійне управління.

8. За формою проведення фінансовий контроль буває:

- а) обов'язковим;
- б) попереднім;
- в) ініціативним;
- г) оперативним;
- д) бюджетним.

9. За методом проведення виділяють такі види контролю:

- а) аудиторський;
- б) кредитний;
- в) ревізія;
- г) нагляд;
- д) поточний;
- є) обстеження.

10. За сферою фінансової діяльності виділяють такі види контролю:

- а) оперативний;
- б) страховий;
- в) податковий;
- г) валютний;
- д) стратегічний;
- є) аудиторський.

ПРАВИЛЬНО (П) / НЕ ПРАВИЛЬНО (Н)

Визначте, правильні (П) чи не правильні (Н) такі ствердження:

1. Попередній контроль передбачає оцінку обґрунтованості фінансових програм.
2. Оперативний контроль проводиться після здійснення грошових угод, фінансових операцій.
3. Наступний контроль проводиться шляхом аналізу та ревізії звітної фінансової та бухгалтерської документації.
4. Поточний контроль призначений для оцінки результатів фінансової діяльності.
5. Відомчий контроль проводиться аудиторською фірмою.
6. При перевірці розглядаються окремі питання фінансової діяльності на основі звітної документації та визначаються заходи щодо усунення виявлених порушень.
7. При обстеженні розглядається широкий спектр фінансово-економічних показників економічного суб'єкта, що обстежується.
8. Відомчий контроль здійснюється економічними службами підприємства.
9. Державний фінансовий контроль призначений для реалізації фінансової політики держави.
10. Внутрішньовідомчий фінансовий контроль здійснюється структурними підрозділами міністерств, відомств та інших органів державного керування за фінансово-господарською діяльністю підвідомчих підприємств, установ, організацій.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1.2

Тема 4 Податки. Податкова система

Економічна сутність і функції податків. Основні елементи податків. Класифікація податків. Податкова система держави і принципи її побудови. Сутність, функції та особливості стягнення прямих податків. Податок на прибуток. Податок на доходи громадян. Плата за землю. Податок з власників транспортних засобів. Податок на промисел. Податок на нерухомість. Сутність, функції та особливості стягнення непрямих податків. ПДВ. Акцизний збір. Мито. Сутність, функції та особливості стягнення платежів за ресурси й інших обов'язкових платежів. Місцеві податки і збори: особливості встановлення адміністративно-територіальними одиницями.

Контрольні питання:

1. Принципи оподаткування (за Смітом, Рікардо).
2. Економічний зміст податків, призначення та функції.
3. Елементи системи оподаткування.
4. Класифікація податків і зборів.
5. Податкова система України: поняття, основи побудови.
6. Прямі податки.

7. Непрямі податки.
8. Загальнодержавні податки і збори.
9. Місцеві податки і збори.
10. Податкова політика і податковий механізм.
11. Порівняльний аналіз податкової системи України і західних держав.

Тема 5 Бюджет. Бюджетна система

Державний бюджет як економічна категорія. Соціально-економічна сутність державного бюджету. Бюджетний пристрій і бюджетна система. Бюджетний пристрій в унітарних та федеративних державах. Правові основи бюджетної системи України. Складові елементи бюджетної системи України. Принципи бюджетного пристрою. Розподіл доходів та витрат між бюджетами в Україні. Види взаємовідносин між бюджетами різних рівнів. Бюджетний процес. Бюджетне планування. Бюджетний дефіцит і шляхи його скорочення. Державний кредит. Державний борг. Фонди соціального страхування: Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонд соціального страхування на випадок безробіття, Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

Контрольні питання:

1. Економічна сутність, призначення і функції бюджету.
2. Бюджет як основний фінансовий план держави.
3. Бюджетний устрій і бюджетна система.
4. Принципи побудови бюджетної системи
5. Доходи бюджету, їх класифікація.
6. Видатки бюджету, їх класифікація.
7. Розмежування видатків і доходів між бюджетами.
8. Бюджетний процес.
9. Міжбюджетні відносини та їх регулювання.
10. Сутність і види між бюджетних трансфертів.
11. Бюджетна політика та бюджетний механізм.
12. Економічна сутність бюджетного дефіциту і причини його виникнення.
13. Види бюджетного дефіциту.
14. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.
15. Управління бюджетним дефіцитом.
16. Економічна сутність і роль державного кредиту.
17. Форми внутрішнього державного кредиту.
18. Форми зовнішнього державного кредиту.
19. Державний борг: його види, обслуговування.
20. Управління державним боргом.

Тема 6 Страхування. Страховий ринок

Економічна сутність страхування, його функції. Страховий фонд, форми і методи його утворення і використання. Класифікація страхування. Види державного обов'язкового страхування. Організація страхової справи. Страховий ринок, його сутність і значення. Страхова послуга та особливості її реалізації. Державне регулювання страхової діяльності. Правові основи здійснення страхової справи в Україні. Здійснення контролю за діяльністю страхових органів.

Контрольні питання

1. Страхування як фінансова категорія, її економічний зміст і роль.
2. Принципи та функції страхування.
3. Елементи страхування.
4. Класифікація страхування.
5. Поняття страхового ринку і його інфраструктура.
6. Державне регулювання страхової діяльності.

Тема 7 Фінансовий ринок

Зміст фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Ринок грошей: структура і суть; об'єкти та суб'єкти; характеристика облікового ринку та його особливості; характеристика міжбанківського ринку; операції на міжбанківському ринку. Ринок цінних паперів: місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку; цінні папери, їх види та характеристика; функції і роль цінних паперів в економіці. Ринок капіталів: структура ринку капіталів; суть і функції кредиту; особливості функціонування банків як основних учасників ринку капіталів. Валютний ринок: поняття і структура; валютні операції; валютне регулювання та курсова політика НБУ. Грошово-кредитна система. Умови створення і перспективи розвитку фінансового ринку.

Контрольні питання

1. Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення, основні функції.
2. Структура фінансового ринку.
3. Класифікація фінансових ринків.
4. Характеристика основних інструментів фінансового ринку.
5. Характеристика похідних цінних паперів.
6. Суб'єкти фінансового ринку та їх характеристика.
7. Ринок цінних паперів, його структура.
8. Кредитний ринок.
9. Ринок фінансових послуг.
10. Державне регулювання фінансового ринку.

Тема 8 Фінанси суб'єктів господарювання

Економічна сутність і функції фінансів підприємств. Грошові фонди підприємств. Основи організації фінансів підприємств. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи. Фінансові ресурси підприємств і джерела їх

формування. Прибуток підприємства та його використання. Зміст та завдання управління фінансами підприємств.

Контрольні питання

1. Сутність фінансів суб'єктів господарювання, основи їх організації та функції.
2. Сутність фінансів підприємств, їх функції.
3. Фінансові ресурси підприємств і джерела їх формування.
4. Доходи і витрати суб'єктів господарювання, їх склад і економічна характеристика.
5. Формування фінансових результатів. Напрями використання прибутку.
6. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва — фінансових установ.
7. Фінанси організацій і установ, створених органами виконавчої влади.
8. Фінанси некомерційних організацій — об'єднань громадян.

Тема 9 Міжнародні фінанси

Сутність міжнародних фінансів. Міжнародна валютно-фінансова система. Міжнародні розрахунки. Фінанси міжнародних організацій і фінансові міжнародні інститути. Валютне регулювання. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Міжнародне фінансування промислово-торгових фірм. Основи міжнародної банківської справи.

Діяльність ЄС: структура і розвиток; зовнішньоторгове регулювання; зовнішня торгівля країн ЄС. Фінансові ресурси ООН. Джерела формування доходів на пріоритетні напрямки витрат ООН. Особливості діяльності НАТО. Особливості діяльності інших міжнародних організацій.

Принципи МВФ та його кредитна діяльність. Особливості діяльності інших фінансових інститутів. Діяльність міжнародного банку реконструкції та розвитку. Особливості діяльності Лондонського та Паризького клубів. Генеральна згода з тарифів та торгівлі – Всесвітня організація торгівлі. Світові та регіональні фінансові інститути.

Контрольні питання

1. Сутність міжнародних фінансів, їх функції та структура.
2. Міжнародний фінансовий ринок, його складові.
3. Міжнародні та регіональні фінансові інститути, їх функції та вплив на національні економіки.
4. Фінанси ООН.
5. Група інститутів Світового Банку, їх характеристика.
6. Основи організації фінансів ЄС.
7. Бюджет ЄС, його особливості.
8. Гармонізація та уніфікація податкової політики в межах ЄС.
9. Валютна інтеграція. Спільна валютна політика та запровадження євро.
10. Основні інституції ЄС та їх роль у формуванні єдиної фінансової політики.
11. Державний кредит ЄС.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

За темами змістового модулю 1.1 необхідно у письмовій формі відповісти (стисло) на контрольні запитання. Відповіді надати викладачу згідно календарного плану вивчення змістового модулю 1.1.

Також необхідно відповісти на тестові завдання.

Тема: Податкова та бюджетна система.

ТЕСТИ

Знайдіть правильні відповіді:

1. Функції державної податкової інспекції:

- а) здійснення перевірки документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків, внесків та інших платежів у бюджет та позабюджетні фонди;
- б) обчислення розміру податків, внесків та інших платежів в бюджет та позабюджетні фонди; виправлення помилок;
- в) здійснення перевірки наявності спеціальних дозволів на здійснення певного виду діяльності;
- г) здійснення контролю за повнотою та своєчасністю сплати податків та інших обов'язкових платежів.

2. До загальнодержавних податків та інших обов'язкових платежів відносять:

- а) акцизний збір;
- б) ринковий збір;
- в) рентні платежі;
- г) податок на прибуток підприємств;
- д) комунальний податок;
- є) збір за паркування автотранспорту.

3. До місцевих податків та інших обов'язкових платежів відносять:

- а) податок на рекламу;
- б) плату за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності;
- в) збір за забруднення навколишнього середовища;
- г) збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг;
- д) готельний збір;
- є) податок на промисел.

4. До податків, які стягують з юридичних осіб, відносять:

- а) податок на прибуток;
- б) податок на додаткову вартість;
- в) податок на промисел;
- г) прибутковий податок;
- д) акцизний збір.

5. До податків, які стягують з юридичних та фізичних осіб, відносять:

- а) земельний податок;
- б) податок на промисел;
- в) податок із власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів;
- г) комунальний податок.

6. Обов'язки платників податків та інших обов'язкових платежів:

- а) сплачувати належні суми податків у встановлений законодавством термін;
- б) надавати в Державну податкову інспекцію документи, що підтверджують право на пільги по оподатковуванню;
- в) допускати посадових осіб Державної податкової інспекції до обстеження приміщень, що використовуються для одержання доходів та пов'язані зі змістом об'єкта оподатковування;
- г) оскаржити у встановленому порядку рішення ДПІ та дії окремих посадових осіб.

7. Які операції звітного періоду можна віднести до валових витрат?

- а) нарахування заробітної плати;
- б) нараховані відрахування на соціальні заходи;
- в) нарахований податок на додаткову вартість;
- г) нараховані амортизаційні відрахування.

8. До складу валових витрат не включаються:

- а) витрати, пов'язані з проведенням презентацій;
- б) витрати, пов'язані з оплатою вартості торгового патенту;
- в) витрати, пов'язані з організацією охорони праці на підприємстві;
- г) витрати, пов'язані з виплатою дивідендів;
- д) витрати, пов'язані зі сплатою акцизного збору.

9. До складу валових доходів включаються:

- а) акцизний збір;
- б) доходи від реалізації продукції;
- в) доходи від товарообмінних операцій;
- г) доходи від позареалізаційних операцій;
- д) сума податку на додаткову вартість.

10. Скорегований валовий дохід — це:

- а) сума прибутку підприємства та валових витрат;
- б) валовий дохід, зменшений на суму податку на додаткову вартість;
- в) валовий дохід підприємства, зменшений на суму, визначену Законом (ПДВ, акцизний збір і т.д.);
- г) валовий дохід, зменшений на суму амортизаційних відрахувань.

11. Прибуток підприємства за звітний період визначається як:

- а) виторг від реалізації продукції за винятком ПДВ та собівартості продукції;
- б) сума скорегованого валового доходу, зменшена на суму валових витрат та амортизаційних відрахувань;
- в) сума скорегованого валового доходу, зменшена на суму валових витрат;
- г) сума валового доходу, зменшена на суму валових витрат та амортизаційних відрахувань.

12. Сутність податку на додаткову вартість (ПДВ) полягає в тому, що:

- а) ПДВ є прямим податком, що сплачується в бюджет за ставкою 20% вартості товару;

б) ПДВ є непрямим податком, що включається в ціну товару і сплачується в бюджет продавцем товару;

в) ПДВ є прямим податком, який сплачується в бюджет покупцями товару;

г) ПДВ є непрямим податком, що включається в ціну товару і сплачується в бюджет покупцями товару.

13. Акцизним збором обкладаються:

а) обороти від реалізації зроблених в Україні підакцизних товарів шляхом їх продажу;

б) митна вартість імпортованих товарів, придбаних за іноземну валюту;

в) обороти від реалізації товарів на митній території України;

г) обороти від реалізації товарів як на митній території України, так і за її межами.

14. Державний збір — грошовий збір, стягнутий державними органами при виконанні ними визначених функцій в інтересах фізичних та юридичних осіб:

а) за позовними заявами;

б) за операціями з цінними паперами;

в) за здійснення нотаріальних дій;

г) при підписанні угод між підприємствами.

15. Об'єктом плати за землю є:

а) сільськогосподарські угіддя;

б) землі для потреб промисловості;

в) заповідники;

г) земельні ділянки, надані громадянам для ведення особистого підсобного господарства.

ПРАВИЛЬНО (П) / НЕ ПРАВИЛЬНО (Н)

Визначте, правильні (П) чи не правильні (Н) такі ствердження:

1. Валові витрати — це сума витрат платника податків за звітний період у зв'язку з підготовкою, організацією та веденням виробництва, реалізацією продукції й охороною праці.

2. До складу витрат звітного періоду включаються суми сплаченого податку на додану вартість.

3. Витрати, пов'язані зі сплатою штрафів та неустойок, не включаються до складу валових витрат.

4. При ввезі імпортованих товарів акцизний збір сплачується в момент митного оформлення.

5. Сума ПДВ, що підлягає сплаті в бюджет або відшкодуванню з бюджету, визначається як різниця між загальною сумою нарахованого кредиту та сумою податкових зобов'язань звітного періоду.

6. Фонд оплати праці є об'єктом оподаткування.

7. Об'єктом оподатковування прибуткового податку є сукупний оподаткований дохід за календарний рік, отриманий з різних джерел як на території України, так і за її межами як у грошовій, так і в натуральній формі.

8. Платниками податку на прибуток є підприємства, що використовують працю найманих робітників.

9. Під час розрахунку прибуткового податку сукупний оподатковуваний дохід зменшується кожного місяця на один неоподаткований мінімум доходів громадян.

10. Прибутковий податок сплачується в бюджет по закінченню податкового періоду.

11. Збір у Державний інноваційний фонд сплачується за рахунок прибутку.

12. Податок на землю є загальнодержавним податком.

13. Платниками податку на промисел є фізичні особи, зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності.

14. Курортний збір є загальнодержавним збором.

15. Платниками комунального податку є юридичні особи незалежно від форми власності.

Тема: Бюджет. Бюджетна система. Доходи і витрати бюджету.

ТЕСТИ

Знайдіть правильні відповіді

1. Державний бюджет — це:

а) сфера економічних відносин, де відбувається купівля-продаж фінансових ресурсів;

б) фінансовий план доходів і витрат держави;

в) грошові фонди, що знаходяться в руках держави;

г) сукупність податків, стягнутих державою.

2. Основними функціями бюджету є:

а) перерозподіл національного доходу та валового внутрішнього продукту;

б) фінансове забезпечення соціальної політики;

в) вдосконалення оподатковування;

г) скорочення державних дотацій;

д) державне регулювання економіки.

3. Бюджетний устрій України ґрунтується на принципах:

а) єдності;

б) повноти;

в) реальності;

г) планування;

д) гласності;

є) звітності;

ж) самостійності;

з) контролю.

4. Єдність бюджетної системи забезпечується:

- а) єдиною правовою базою;
- б) реальністю;
- в) використанням єдиної бюджетної класифікації та форм бюджетної документації;
- г) погодженими принципами бюджетного процесу;
- д) єдиною соціально-економічною та податковою політикою;
- є) самостійністю бюджетів.

5. Бюджетний процес України полягає в:

- а) єдності;
- б) самостійності;
- в) контролю;
- г) повноті;
- д) реальності;
- є) гласності.

6. Бюджетний процес охоплює такі стадії бюджетної діяльності:

- а) виявлення резервів, розгляд та затвердження бюджету, виконання бюджету, складання звіту про виконання бюджету;
- б) бюджетне планування, узгодження бюджету з загальною програмою фінансової стабілізації, виконання бюджету;
- в) складання проекту бюджету, розгляд та затвердження бюджету, виконання бюджету, складання звіту про виконання бюджету та його затвердження;
- г) складання проекту бюджету, виконання бюджету.

7. До завдань бюджетного процесу варто віднести:

- а) максимальне виявлення всіх матеріальних та фінансових резервів держави;
- б) бюджетне планування;
- в) узгодження бюджету з загальною програмою фінансової стабілізації;
- г) ліквідацію бюджетного регулювання.

8. Головним методом перерозподілу національного доходу є:

- а) фінанси;
- б) позики;
- в) витрати держави;
- г) податки.

9. За методами надходження доходи бюджету класифікують так:

- а) податкові;
- б) неподаткові;
- в) поточні;
- г) капітальні;
- д) кредитні.

10. Методи мобілізації бюджетних доходів:

- а) податки;
- б) державні позики;
- в) капітальні інвестиції;

- г) емісія;
- д) субсидії;
- є) дотації.

11. Структура доходів та витрат бюджету визначається:

- а) економічним потенціалом країни;
- б) масштабністю завдань, що вирішуються державою на даному етапі розвитку;
- в) роллю держави в економіці;
- г) станом міжнародних відносин.

12. Форми фінансування бюджетних витрат:

- а) державний кредит;
- б) самофінансування;
- в) казначейські позики;
- г) бюджетне фінансування;
- д) кредитне забезпечення.

13. До видів фінансування відносяться.

- а) дотації;
- б) податки;
- в) кредити;
- г) субвенції;
- д) кошторис;
- є) субсидії.

14. Виникнення бюджетного дефіциту обумовлюється такими причинами:

- а) спад суспільного виробництва;
- б) завищені витрати на реалізацію прийнятих соціальних програм;
- в) підвищені витрати на оборону;
- г) зростання тіньового сектора економіки.

15. Виділіть фактори, що сприяють скороченню дефіциту держбюджету:

- а) скорочення витрат на оборону;
- б) збільшення обсягу капіталовкладень у виробничу сферу;
- в) скорочення витрат на соціальну сферу;
- г) підвищення витрат на управління;
- д) відмовлення від безоплатної допомоги іноземним державам;
- є) підвищення доходів від туризму;
- ж) зростання податків;
- з) збільшення інвестицій на космічні дослідження;
- і) скорочення дотацій збитковим підприємствам;
- к) відмовлення від податкових привілеїв.

ПРАВИЛЬНО (П) / НЕ ПРАВИЛЬНО (Н)

Визначте, правильні (П) чи не правильні (Н) такі ствердження:

1. Державний бюджет являє собою фінансову базу діяльності держави, що характеризується фондом коштів, які забезпечують виконання державою його функцій.
2. Державний бюджет — це документ, що не вимагає затвердження в

законодавчому порядку.

3. Державний бюджет можна представити у вигляді кошторису доходів та витрат держави.

4. Бюджетний устрій не залежить від державного устрою.

5. Через бюджет здійснюється постійна мобілізація ресурсів та їх витрата.

6. Державний бюджет — найбільший грошовий фонд, що використовує уряд для фінансування своєї діяльності.

7. Самостійність бюджетів забезпечується наявністю власних джерел доходів та правом визначення напрямку їх використання.

8. Бюджетне планування включає бюджетний процес.

9. Відповідність дохідної та видаткової частини бюджету називається "балансом доходу".

10. Розвинені країни мають бездефіцитний бюджет.

11. Якщо фінансові засоби, що складають перевищення витрат над доходами бюджету, використовуються для фінансування пріоритетних галузей, то суспільство в цілому виграє від такого дефіциту.

12. Дотації не призначені для покриття збитків підприємств, організацій та установ.

13. Невикористані протягом року субвенції не підлягають поверненню у вищий бюджет.

14. Субсидія застосовується як спосіб збалансування доходів і витрат осіб, яким вона виділяється.

15. Субсидія не має суворо визначеного цільового характеру.

Тема: Державний кредит.

ТЕСТИ

Знайдіть правильні відповіді

1. Державний кредит виконує такі функції:

- а) розподільну;
- б) планову;
- в) регулюючу;
- г) контрольну;
- д) управлінську;
- є) облікову.

2. Через розподільну функцію державного кредиту здійснюється:

- а) регулювання грошового обігу;
- б) формування централізованих грошових фондів держави;
- в) фінансування витрат держави;
- г) підтримка малого бізнесу.

3. Класифікаційними ознаками державних позик є:

- а) суб'єкти позикових відносин;
- б) місце розміщення;
- в) термін залучення коштів;
- г) забезпеченість боргових зобов'язань;
- д) метод визначення доходу.

4. За забезпеченістю боргових зобов'язань державні позики поділяються на:

- а) заставні;
- б) ринкові;
- в) неринкові;
- г) виграшні;
- д) беззаставні;
- є) процентні.

5. За характером доходу, що виплачується, державні позики поділяються на:

- а) заставні;
- б) беззаставні;
- в) ринкові;
- г) виграшні;
- д) процентні;
- є) облігації з "нульовим" купоном;
- ж) неринкові.

6. Термін "операції на відкритому ринку" означає:

- а) діяльність комерційних банків по кредитуванню фірм та населення;
- б) діяльність центрального банку по наданню позик комерційним банкам;
- в) вплив на рівень процентних ставок, що здійснюється зростанням або зниженням загального розміру позик, наданих комерційними банками;
- г) операції центрального банку, що призводять до збільшення або зниження загального розміру поточних рахунків комерційних банків;
- д) діяльність центрального банку по покупці або продажу державних цінних паперів.

7. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів населенню, то цей захід призводить до:

- а) збільшення загальної суми особистих нагромаджень;
- б) зменшення обсягу позичок, наданих комерційними банками;
- в) збільшення загальної суми депозитів комерційних банків;
- г) збільшення кількості банкнот в обігу.

8. Якщо центральний банк купує у населення велику кількість державних цінних паперів, то:

- а) зобов'язання центрального банку в формі резервів комерційних банків збільшуються;
- б) поточні рахунки комерційних банків зменшуються;
- в) загальна маса грошей на руках у населення зменшується;
- г) дисконтна ставка й обсяг позичок центрального банку зростають;
- д) дисконтна ставка й обсяг позичок центрального банку зменшуються.

9. Широкомасштабні операції на відкритому ринку, проведені центральним банком з метою полегшення доступу до кредиту:

- а) знижують загальний розмір резервів комерційних банків;
- б) знижують загальний рівень цін;
- в) підвищують курс державних цінних паперів;
- г) знижують курс державних цінних паперів.

10. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів на відкритому ринку, то він має метою:

- а) зробити кредит більш доступним;
- б) ускладнити придбання населенням державних цінних паперів;
- в) збільшити обсяг інвестицій;
- г) знизити дисконтну ставку;
- д) зменшити загальну масу грошей в обігу.

ПРАВИЛЬНО (П) / НЕ ПРАВИЛЬНО (Н)

Визначте, правильні (П) чи не правильні (Н) такі ствердження:

1. У кількісному відношенні переважає діяльність держави як кредитора.
2. До позик держава вдається при бюджетному дефіциті.
3. У тих випадках, коли держава бере на себе відповідальність за погашення позик чи виконання інших зобов'язань, взятих фізичними та юридичними особами, вона є позичальником.
4. Як економічна категорія державний кредит знаходиться на стику двох видів грошових відносин — фінансів і кредиту — і поєднує їхні особливості.
5. Державні гарантії не спричиняють зростання витрат з централізованих грошових фондів.
6. Державний кредит обслуговує формування бюджету.
7. При купівлі центральним банком державних облігацій створюються банківські резерви.
8. Сутність операцій на відкритому ринку, спрямованих на збільшення грошової маси, полягає в купівлі державних облігацій.
9. Виступаючи на фінансовому ринку як позичальник, держава збільшує попит на позикові кошти, тим самим сприяє зниженню ціни кредиту.
10. У сучасних умовах надходження від державних позик стали іншими після податків методом фінансування витрат бюджету.
11. Обсяги операцій держави, що виступає як кредитор, значно вищі, ніж як позичальника.
12. При запозиченні коштів державою забезпеченням кредиту служить усе майно, що знаходиться в її власності.
13. Основою державного кредиту є його зворотність і платність.
14. Не підлягають обігу на ринку цінних паперів облігації з "нульовим" купоном.
15. Облігації, забезпеченням яких є все майно держави, називаються заставними.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1.3

Тема 10 Фінансовий менеджмент

Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту. Принципи ефективного управління фінансовою діяльністю. Основні завдання фінансового менеджменту, що спрямовані на реалізацію його головної цілі. Фінансовий

менеджмент як система управління. Фінансовий менеджмент як орган управління. Функції та механізм фінансового менеджменту.

Контрольні питання

1. Сутність фінансового менеджменту, його складові, основні завдання.
2. Державний фінансовий менеджмент, складові.
3. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.
4. Принципи і функції фінансового менеджменту, їх характеристика.
5. Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки.
6. Види фінансової безпеки.
7. Індикатори фінансової стабільності.
8. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави.
9. Механізм фінансового менеджменту, його сутність та складові.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

За темами змістового модулю 1.3 необхідно у письмовій формі відповісти (стисло) на контрольні запитання. Відповіді надати викладачу згідно календарного плану вивчення змістового модулю 1.3.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

з курсу «Фінанси»

1. Господарський Кодекс України.
2. Податковий Кодекс України.
3. Закони України «Про державний бюджет».
4. Бюджетна система України [Текст]: Підручник / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К., 2007.
5. Бюджетна система України [Текст]: Підручник / Ю.В. Пасічник – К., 2006.
6. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: навч.пос. - К.: НІОС, 2008.
7. Гикиш Л.В. Финансы. [Текст]: Учебное пособие. – К.: МАУП, 2008, 92 с.
8. Державні фінанси України [Текст]: Підручник / М.І. Кармін. – К., 2008.
9. Державні фінанси України [Текст]: Підручник /, М.Л. Карлін – К., 2008.
10. Ковалева А.М. Финансы. [Текст]: Учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2009.
11. Кравченко В. Місцеві фінанси України: навч.пос. - К.: Знання, 2007.
12. Опарін В.М. Фінанси. - К.: КНЕУ, 2005.
13. Основи оподаткування. [Текст]: Підручник / П.К. Бечко, О.А. Захарчук / Київ, 2009р.
14. Система оподаткування та податкова політика [Текст]: Підручник / В.Б. Захожай, Я.В. Литвиненко – К.:, 2006.
15. Финансы. [Текст]: Учебник. Под ред. Романовского М.В., Врублевской А.В., Сабанти В.М. – М.: Юрайт-М, 2004. — 504 с.
16. Финансы. UA [Текст]: Учебное пособие / С.П. Захарченков – Харьков, 2008.
17. Фінанси підприємств: [Текст] Підручник / За ред. проф. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2006.
18. Фінанси. [Текст]: Підручник / Л.П. Стеців, О.І. Копилук. – К.: КНЕУ, 2007.
19. Фінансовий менеджмент. [Текст]: Підручник / Кер. Кол. Авт. наук. Ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.
20. Фінансовий менеджмент: [Текст] Навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, Н.Ю. Калач та ін. – К.: КНЕУ, 2007.
21. Шуляк П.Н. Финансы предприятия [Текст]: 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2006 г. – 712 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

з курсу «Фінанси»

1. Базилевич В.Д. Державні фінанси: Навч. посіб. / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрнк; за загальною ред. В.Д. Базилевича. – К.: Атіка, 2002. – 368 с.
2. Білик М.Д. Фінанси підприємств. Завдання для практичних занять з методичними вказівками: Навч. посіб. / М.Д. Білик, Н.Д. Бабяк, О.Б. Семенюк. – К.: Центр "Методика–інформ", 2003. – 202 с.
3. Бланк И.А. Управление денежными потоками / И.А. Бланк. – К.: Ника–Цент: Эльга, 2002. – 736 с. – (Библиотека финансового менеджмента).
4. Бланк И.А. Управление финансовой стабилизацией предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга: Ника–Центр, 2003. – 496 с. – (Энциклопедия финансового менеджмента; Вып. 4).
5. Булгакова С.О. Казначейство зарубіжних країн: Навч. посіб. [2-е вид. доп. та персроб.] / С.О. Булгакова. – К.: КНТЕУ, 2005. – 418 с.
6. Булгакова С. О. Казначейська система виконання бюджету: Підруч. / С.О. Булгакова. – К.: КНТЕУ, 2005.–416 с.
7. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами / Дж. К. Ван Хорн; пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 800 с.
8. Василик О. Д. Державні фінанси України: Підручн. / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: НІОС, 2002.–608 с.
9. Кудряшов В.П. Фінанси : Навч. посіб. / В.П. Кудряшов . – Херсон: Олді–плюс, 2006. –352 с.
10. Колтынюк Б.А. Рынок ценных бумаг: Учебн. / Б.А. Колтынюк . – [2-е изд.] – Спб.: Изд-во Михайлова В.А., 2001.–427 с.
11. Мельник В.М. Оподаткування : наукове обґрунтування та організація процесу. Монографія / В.М. Мельник. – К.: Комп'ютерпрес, 2006. – 278 с.
12. Мельник В.М. Оподаткування підприємницької діяльності: Навч. посібник/ В.М. Мельник, І.А. Грицаєнко, О.С. Іванишина. – К.: "Кондор", 2003. –160 с.
13. Опарін В.М. Фінанси: Загальна теорія: Навч. посіб. / В.М. Опарін. – [Вид. 2-ге, доп. і перероб.] – К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.
14. Перов А.В. Налоги и налогообложение: Учеб. пособ. / А.В. Псров, А.В. Толкушкин. – М.: Юротт–М, 2002. – 555 с.
15. Примастка Л.О. Фінансові деривативи: аналітичні та облікові аспекта: Монографія / Л.О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2001. – 263 с.
16. Романенко О.Р. Фінанси: Підручн. / О.Р. Романснко. – К. Центр навч. літ–ри, 2004. –312 с.
17. Савицкая Г.В. Методика комплексного анализа хозяйственной деятельности: Краткий курс / Г.В. Савицкая. – [2-е изд., испр.]. – М.: ИНФРА–М, 2002. – 288 с.
18. Савлук М.І. Гроші та кредит: Підручн. / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. МЛ. Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. – 599 с.

19. Сафонова Л.Д. Бюджетний менеджмент: Навч.–метод, посіб. [для самот. вивч. дисц.] / Л.Д. Сафонова. – К.: КНЕУ.–2001. – 186 с.
20. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003.–554 с.
21. Фінанси підприємств: Підручн. / за ред. А. М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2004. – 486 с.
22. Фінанси підприємств: Курс лекцій: Навч. посіб. / за ред. Г.Г. Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2002. –268 с.
23. Чернов М.И. Финансовая политика организации: Учеб. пособ. / М.И. Чернов; под ред. М.И. Бяконова. – М.: ЮНИТИ: Дана, 2003.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи
з дисципліни

ФІНАНСИ

(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства і 6.030509 – Облік і аудит і слухачів другої вищої освіти спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) і 7.03050901 – Облік і аудит)

Укладач **БАЗЕЦЬКА** Ганна Ігорівна

Відповідальний за випуск *Т. А. Пушкар*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2014, поз. 474 М

Підп. до друку 18.06.2014 р.
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60×84/16
Ум. друк. арк. 2,1
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014 р.